

EDVARD RADERFURD

arum

I TOM

STARI SARUM

Prevela
Aleksandra Čabraja

Laguna

Naslov originala

Edward Rutherford

SARUM

Copyright © Edward Rutherford 1987

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Ova knjiga je posvećena onima
koji su izgradili toranj Solzberijske katedrale
i onima koji se danas trude da ga sačuvaju.*

SADRŽAJ

Predgovor	9
Mape.	13
Porodična stabla	16

Stari Sarum

Dolazak u Sarum	21
Grobnica	76
Hram	118
Sorviodunum	225
Sumrak	370
Dve reke.	441
Zamak.	511

PREDGOVOR

Naziv Sarum

Reč Sarum, strogo govoreći, predstavlja netačan oblik skraćene koju su srednjovekovni pisari koristili želeći da zabeležu naziv mesta Solzberi.

Međutim, onima koji su pogrešno pročitali taj naziv ova reč se dopala; tako je termin Sarum sedam stotina pedeset godina korišćen u pisanju a verovatno i u govoru, prilikom opisivanja grada, biskupije i oblasti Solzberija.

Radi jasnoće, u ovom romanu koristio sam termin Sarum za oblast koja se nalazi u neposrednoj okolini grada. Opisujući pojedina naselja ili gradiće u toj oblasti, koristio sam njihova imena iz razdoblja koje odgovara tom delu narativa – Sorvidunum u rimsko doba, Sarisberi u normansko, a posle toga Solzberi. Stari Sarum je pravi naziv prvobitnog grada i u kontekstu se tako i koristi.

Roman Sarum

Sarum je roman, i bilo bi pogrešno posmatrati ga kao bilo šta drugo.

Sve porodice – Porcije, Vilson, Šokli, Mason, Godfri, Mudi, Barnikel – izmišljene su, a samim tim i njihove pojedinačne uloge u svim opisanim događajima.

Međutim, prateći priču o tim izmišljenim porodicama kroz vekove, trudio sam se da ih, koliko god je to bilo moguće, postavim u okruženje ljudi i događaja koji jesu postojali, ili su bar mogli postojati.

U poglavljima koja govore o praistoriji donekle sam slobodno birao datume i sažimao razvoj događaja, ali u skladu sa savetima stručnjaka koji su mi ljubazno pomagali.

Međutim, čitaoce će možda zanimati činjenica da se razdoblje odvajanja britanskog ostrva od evropskog kontinenta obično smešta negde između devet i šest hiljada godina pre nove ere.

O verskoj, astronomskoj i graditeljskoj praksi Stounhendža ništa se ne može pouzdano tvrditi, te sam bio slobodan da sam biram među mnogim ponuđenim teorijama.

Tu, kao i na drugim mestima, s vremena na vreme sam takođe ubacivao u tekst istorijske podatke koji mogu pomoći čitaocima nedovoljno upoznatim sa engleskom istorijom da se orijentišu. To nisu, niti pretenduju da budu, detaljni istorijski podaci, već samo istorijski putokazi.

Topografija i Ejvonsford

Oko Saruma postoji toliko sela, gradina i drugih prirodnih odlika da sam, u želji da izbegnem zbunjujuću zbrku, morao da unesem jednu izmenu u vezi s tom oblašću. Selo Ejvonsford ne postoji. Ono predstavlja spoj mestâ i zdanjâ iz čitavog tog kraja, a ja sam ga smestio – negde – u dolini reke Ejvon, koja teče severno od Solzberija, i tu sam dolinu, u svrhu ove priče, odlučio da nazovem Ejvon. Moram takođe napomenuti da sledeća mesta, koja sam pominjao u Ejvonsfordu, postoje ili

su pak postojala u krugu od nekoliko kilometara od Solzberija: imanje iz gvozdenog doba, rimska vila, polja s nazivima Raj i Čistilište, lavirint, utvrđenja sa zemljanim zidinama, pojila, valjaonice, golubarnici, velike kuće sa imanjima koje izgledaju baš onako kao što su opisane u knjizi, i crkve sa zatvorenim klupama.

Za mesta u tom kraju koja su nosila različite nazive u različitim razdobljima, odabrao sam najpoznatija – kao u slučaju Grovli vuda i Klarendon foresta. Za Longford se u knjizi čini da je nešto bliže Klarendonu nego u stvarnosti.

Nazivi ulica u Solzberiju takođe su se tokom vremena menjali; ali sam uopšteno izbegavao da zbnunjem čitaoce ovim podacima.

Ostala mesta u tekstu – Solzberi, Krajstčerč, Vilton, Stari Sarum – upravo su onakva kako su i opisana.

Imena i poreklo porodica

Od izmišljenih porodica u ovoj priči – Vilson, Mason i Godfri su uobičajena prezimena koja se mogu naći u gotovo svakom engleskom gradu. Izvedenice date u priči za prva dva prezimena uobičajene su; izvedenice za Godfrija ili Ejvonsfordove izmišljene su, ali tipične za jedan od načina izvođenja prezimena iz normanskih originalnih imena.

Pre nekoliko vekova jedan stvarni Godfri postao je gradonačelnik u Solzberiju, a njegova porodica, sasvim drugačijeg porekla, nakratko se pojavljuje u našoj priči i jasno se razlikuje od izmišljene porodice.

Šokli je nešto ređe ime, a derivacija koju sam predstavio sasvim je verovatna.

Što se tiče izvođenja daleko ređeg imena Barnikel, ono pripada engleskom folkloru, ali rado verujem da je postojalo. Ime Portijus je češće na severu – i često se piše *Porteous*. Njegova

latinska derivacija je izmišljena. Imena, nažalost, ne sežu tako daleko u prošlost.

Međutim, poreklo porodica seže u daleku prošlost. U poslednjim decenijama istoričari i arheolozi otkrivaju sve više dokaza o trajnim naseobinama u mnogim oblastima Engleske. Mada je u načelu tačno da je saksonsko naseljavanje potiskivalo Britance ka zapadu, nema razloga da pretpostavimo kako niko od njih nije ostao na mestu gde su živeli ranije. Ideja da danas u oblasti Saruma postoje ljudi koji vode poreklo od stanovnika ove oblasti još iz keltskog ili prekeltskog doba ne može se dokazati, ali nije u potpunosti zasnovana na mašti.

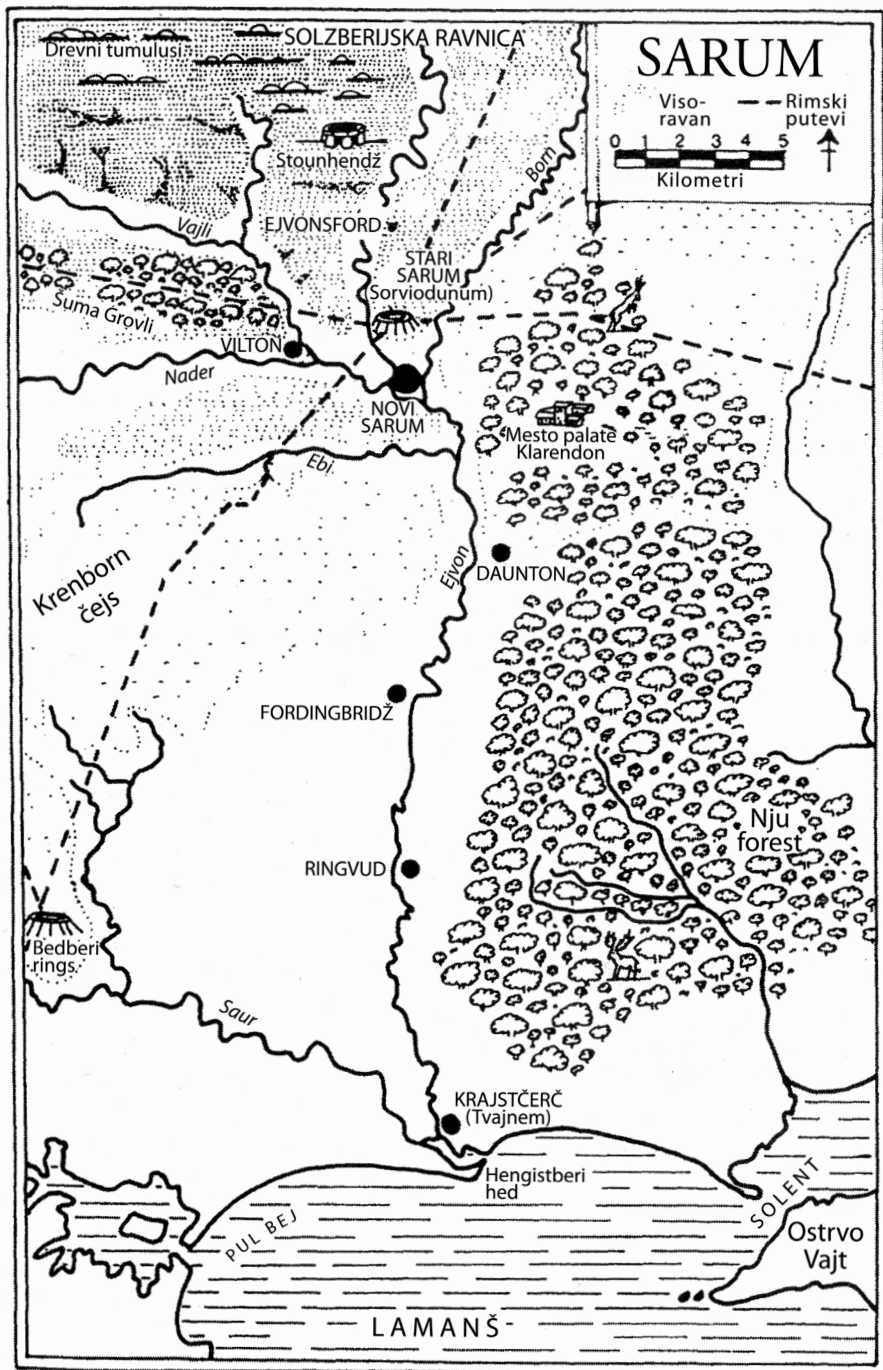
Dina

Namerno sam upotrebio moderan i poznat termin *dina* za brežuljak Starog Saruma. Ovu reč bi pravilno trebalo pisati *dūn*.

Rezime

Verujem da nijedna oblast u Engleskoj nema dužu vidljivu istoriju građevina i naselja od oblasti Saruma. Bogatstvo arheoloških podataka, a posebno istorijskih zabeležaka, toliko je obimno da bi čak i romanopisac koji želi da ispriča iole celovitu priču o ovom mestu morao da napiše tri ili četiri puta obimniju knjigu od ove koju sam ja napisao.

Suočen s tolikim obiljem, autor može samo da napravi lični izbor i nada se kako je time uspeo da prenese nešto od čarolije ovog mesta.

GRAD

Stari Sarum

Ejpon

Born

● Bemerton

● Fišerton

Novi Sarum

● Milford

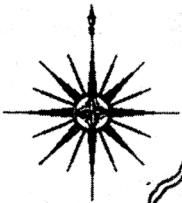
Palata Klarendon

Nader

● Harnam

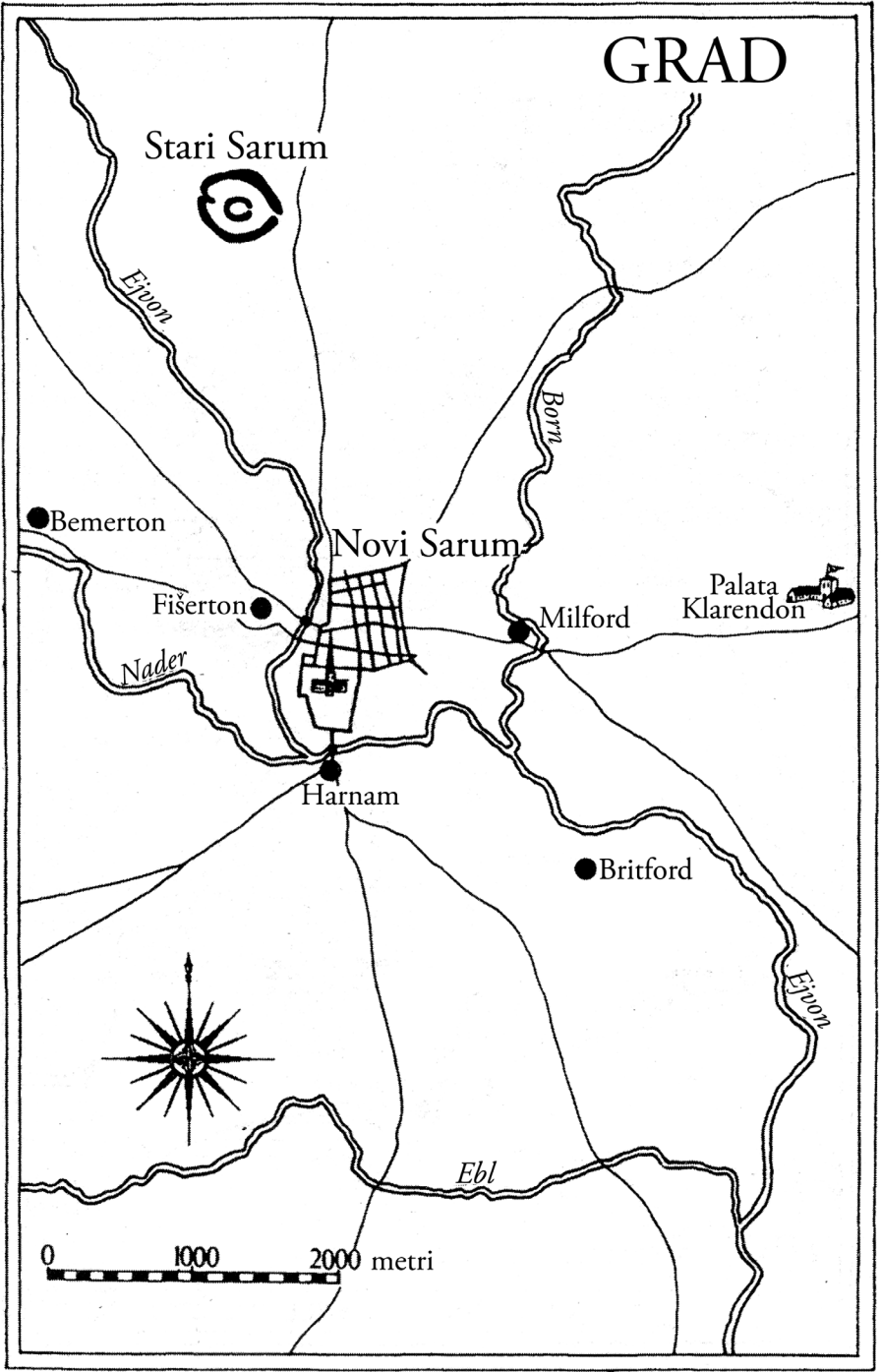
● Britford

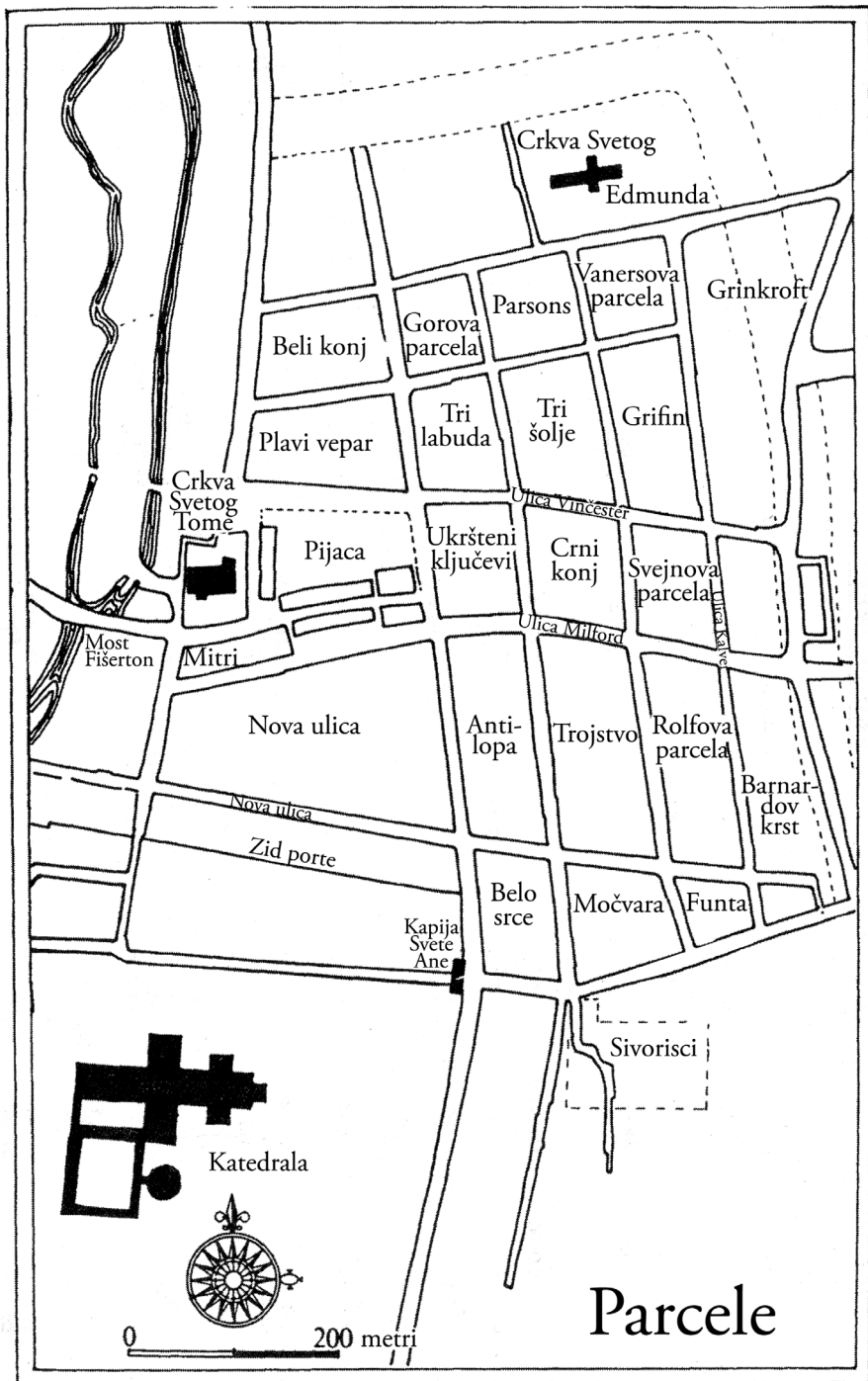
Ejpon

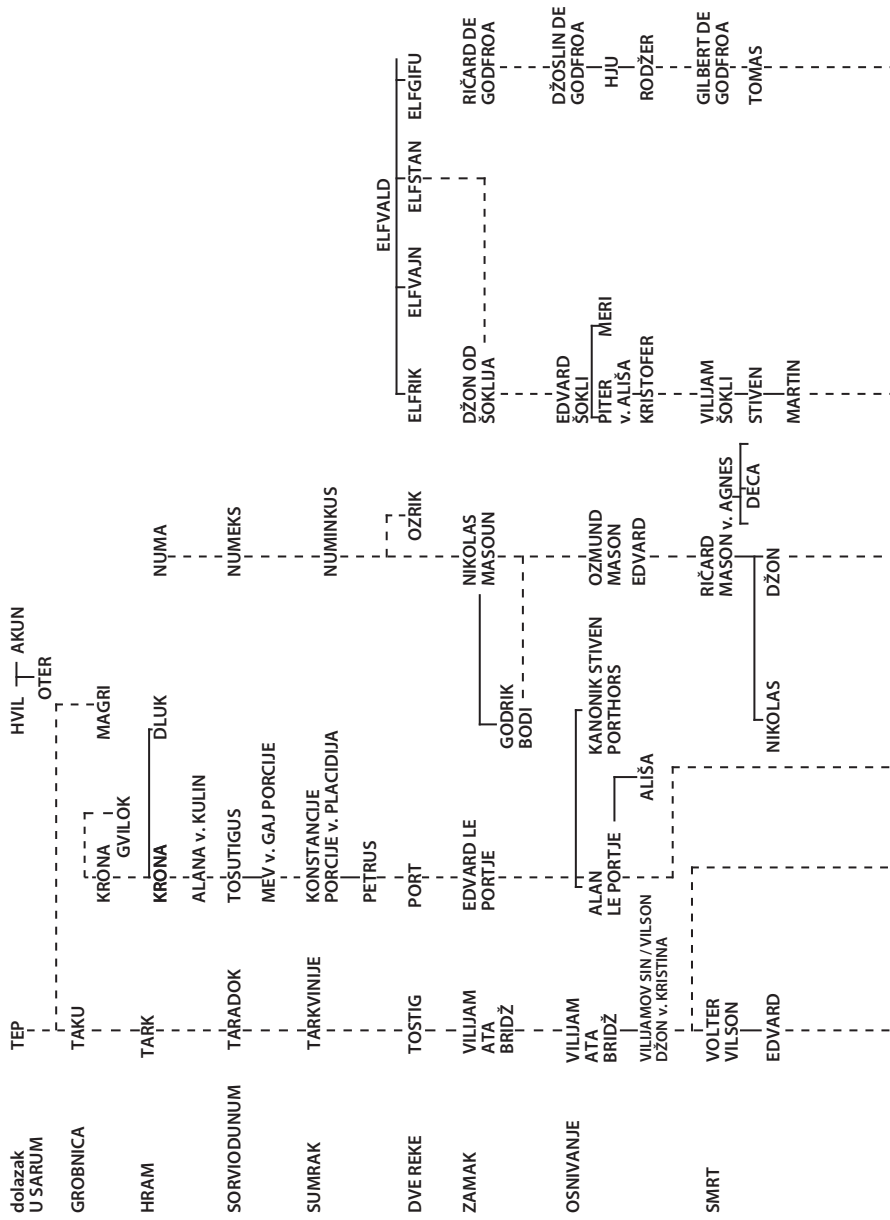
Ebl

0 1000 2000 metri

PORODIČNA STABLA

Stari Sarum

Dolazak u Sarum

U početku, pre nastanka Saruma, vladalo je doba kada je svet bio mnogo hladniji i mračniji.

Nad ogromnom površinom severne hemisfere – približno šestinom čitave Zemljine kugle – protezao se nepregledan ledeni pokrivač. Ležao je nad celom severnom Azijom; prekrivao je Kanadu, Skandinaviju i oko dve trećine buduće Britanije. Da je bilo moguće preći ovaj džinovski ledeni kontinent, to bi putovanje, odakle god bilo započeto, iznosilo oko osam hiljada kilometara. Količina leda bila je nezamisliva; čak i spoljašnja ivica bila mu je visoka devet metara.

U sumornom, tamnom pojasu južno od leda nalazila se ogromna pusta subpolarna tundra, široka više stotina kilometara.

Bio je to hladan i mračan svet, dvadesetak hiljada godina pre Hristovog rođenja.

Pošto je ogromna ledena kora sadržala i veliki procenat ukupne vode na Zemljinoj kugli, nivo okeana i mora bio je niži nego u potonjim vremenima – a neka mora i okeani čak nisu ni postojali – te je tlo na jugu bilo više, a oštre litice štrčale su nad praznim ambisima, koji su sad već davno nestali pod vodom.

I sever je bio mnogo mirniji nego danas. Činilo se da nad ledom i tundrom vlada beskrajna tišina. Istina, bilo je užasnih

vetrova, strahovitih oluja što su zavijale nad ledenom površinom; u arktičkoj tundri bilo je tu i tamo retkih oblika života – kržljavog rastinja, grupica otpornih životinja – što su nekako uspevali da opstanu u ledenoj pustinji; ali sve u svemu, zemlja beše prazna; hiljade i hiljade kilometara pustoši; a na samoj ogromnoj ledenoj kapi svi oblici života, i mora iz kojih bi se oni mogli pojaviti, behu zarobljeni u ogromnom, nepomičnom ledu.

Tako je izgledalo poslednje ledeno doba. I ranije je bilo mnogo takvih; i posle njega, biće ih još mnogo. A u razdobljima između tih ledenih doba, u severnim krajevima ljudi su se pojavljivali i nestajali.

Vekovi su prolazili; prolazile su hiljade godina a ništa se nije promenilo, niti se činilo da će se išta promeniti. A onda se, oko deset hiljada godina pre Hristovog rođenja, nešto desilo: na spoljašnjoj strani ledene pustinje temperatura je počela da raste. Ta promena nije se mogla primetiti za deset godina, a jedva i za čitav vek, i još uvek nije uticala na led; ali je temperatura ipak rasla. Vekovi su prolazili. Temperatura je i dalje postepeno rasla. A onda je ledeni pokrivač počeo da se topi. Taj proces je bio postepen: potočić ovde, rečica tamo; komadi leda, širine nekoliko metara na jednom mestu, pola kilometra na drugom, odvaljivali su se od ivice ledenog pokrivača, što se jedva i primećivalo na hiljadama kilometara dugom i širokom ledenom kontinentu koji je tu preostao. Međutim, ovo topljenje se postepeno ubrzavalo. Ispod leda pojavljivalo se novo tlo, tundra; nastajale su nove reke; komadi leda plovili su na jug, ka morima, čiji je nivo počeo da raste. Na površini Zemlje došlo je do novih kretanja. Iz veka u vek, izgled kontinenata menjao se dok se formiralo novo kopno a novi život, oprezno, počinjao da se širi na tlu Zemlje.

Poslednje ledeno doba se povlačilo.

Taj proces je trajao nekoliko hiljada godina.

* * *

Oko sedam i po hiljada godina pre Hristovog rođenja, tokom još uvek sumornog i neprivlačnog godišnjeg doba kakvo je bilo leto u tim severnim predelima, jedan lovac krenuo je na nemoguće putovanje. Njegovo ime, onako kako bi se danas moglo napisati i izgovoriti, bilo je Hvil.

Kad je čula za njegov plan, njegova žena Akun prvo ga je zaprepašćeno pogledala, a onda se pobunila.

„Niko neće poći s nama“, tvrdila je. „Kako ćemo pronalaziti hranu bez ičije pomoći?“

„Mogu sam da lovim“, odgovori on. „Imaćemo šta da jedemo.“

Ona u neverici snažno odmahnu glavom.

„To mesto o kojem pričaš ne postoji.“

„Postoji.“ Hvil je znao da postoji. Otac mu je to pričao, kao i otac njegovog oca. Mada on toga nije bio svestan, ta priča već beše stara nekoliko vekova.

„Umrećemo“, reče jednostavno Akun.

Stajali su na grebenu iznad naselja; sumorne šačice vigvama od koža irvasa na dugim motkama, koje je pet porodica, od kojih se sastojala njihova lovačka grupa, postavilo kad su iskopneli snegovi. Iza tog grebena, dokle god je pogled sezao pružala se prazna poljana obrasla retkom sivosmeđom travom, s tu i tamo tek ponekim grmom, kržljavom brezom ili pokojom stenom po kojoj je rasla gruba mahovina ili paprat. Suvi oblaci nadvijali su se nad smeđom zemljom, nošeni hladnim severostočnim vetrom.

To je bila tundra. Jer, kada je led iz poslednjeg ledenog doba počeo da se povlači, ostavio je za sobom pusta prostranstva što su se pružala preko čitavog severnog evroazijskog kopna. Od Škotske do Kine, u tim ogromnim praznim prostorima po klimi sličnim današnjem Sibiru, male grupe lovaca, arheolozima poznate pod nazivom mlađi paleolitski, za kojim su usledili mezolitski ljudi, tragali su za retkom divljači što je lutala po

pustim poljanama. Zdepasti bizoni, irvasi, divlji konji i dostojanstveni jeleni pojavili bi se na horizontu pa opet nestali, a lovci su jurili za njima, često danima, da bi ih ubili i preživeli još neko vreme. Bio je to težak i neizvestan način života koji se nastavljao stotinama pokolenja.

Hvil i njegova žena nalazili su se na krajnjem severozapadnom uglu te džinovske tundre.

On je imao tipičan izgled tih lovaca-lutalica, koji nisu pripadali samo jednoj, određenoj rasi. Bio je visok oko metar i sedamdeset centimetara, nešto malo iznad proseka, visokih jagodica, očiju crnih kao ugalj, duboko izboranog i ogrubelog lica na kojem koža kao da je pod uticajem vremenskih prilika pretvorena u pejzaž, sa bezbrojnim dolinama, brazdama i vododerinama; imao je približno polovinu požutelih zuba i gustu crnu bradu već prošaranu sedim vlasima. Imao je dvadeset i osam godina: u to vreme i u tom kraju sveta, beše to već zrelo, srednje životno doba. Bio je odeven u grubi prsluk i pantalone od irvasove kože i lisičjeg krzna, spojene kopčama od kostiju, jer veština šivenja još ne beše poznata među tim ljudima. Na nogama je imao mokasine od meke kože. Nije nosio nikakve ukrase. Tako je, prirodno prerušen u tundri, podsećao na kakvu neodređenu smeđastu biljku sa čijeg je vrha visila duga i čupava kosa. Dok je mirno stajao, s visoko dignutim kopljem spremnim za napad, sa udaljenosti od dvadesetak metara mogao je ličiti na kakvo nisko stablo. Pod duboko izbrazdanim čelom i gustim obrvama, široko postavljene oči delovale su oprezno i bistro.

Hvil je bio dobar lovac, poznat među ostalima kao vešt tragač. Mala grupa je godinama neometano živela i lovila u oblasti širokoj približno osamdeset kilometara od istoka ka zapadu, i oko šezdeset i pet kilometara od severa ka jugu. Lovili su divljač i ribu i uzdali se u boginju meseca koja je čuvala sve lovce i štitila ih u njihovom neizvesnom životu. Leti su živeli u šatorima; zimi su gradili prizemljuše, ukopavajući ih u padinu

i pokrivajući ih grmljem; behu to gruba skrovišta, ali dobro osmišljena da sačuvaju dragocenu telesnu temperaturu. Hvil je uzeo Akun za ženu desetak godina ranije i dotad su već imali petoro dece, od kojih je dvoje preživelo: petogodišnji dečak i osmogodišnja devojčica.

A sada se Hvil spremao da krene na ogromno putovanje u nepoznato! Akun u očajanju odmahnu glavom.

Razlozi koji su se krili iza Hvilovog neobičnog plana behu jednostavni. Već tri godine ulov je bio slab, a poslednje zime mala grupa lovaca je jedva opstala. Dan za danom, uzalud su gacali po snegu za tragovima koji bi ih mogli odvesti do hrane. Dan za danom Hvil se vraćao razočaran, pronašavši samo tragove jedne jedine polarne lisice i sićušne tragove leminga, kojih je bilo u tom kraju. Mala grupa lovaca živela je na sačuvanim orašastim plodovima i korenju koje su skupili prethodnih meseci, a čak i te zalihe behu gotovo iscrpljene. Hvil je posmatrao žene i decu kako slabe i gotovo pao u očaj. Čak im ni vreme nije išlo naruku, jer beše jezivo hladno, a ledeni severni vetrovi nisu prestajali. Onda je, napokon, Hvil pronašao stado irvasa, a lovci su poslednjim snagama uspeli da izdvoje jednog irvasa iz grupe i ubili ga. Taj jedan jedini, srećni ulov spasao ih je od krajnje izgladnelosti; meso životinje su pojeli, a od njene dragocene krvi dobili su so, koja bi im inače nedostajala. Uprkos tom ulovu, jedna žena i troje dece su te zime umrli.

Tada je došlo proleće i, otopivši sneg, otkrilo hladne i močvarne ledine na kojima su rasli sitno cveće i kržljava trava. Obično je ta promena značila da će lovci naići na bizone, koji su u prvim letnjim mesecima pasli nove izdanke na brdima. Ali ove godine lovci nisu videli bizone. Nailazili su samo na divlje konje, čije je meso bilo žilavo i koje je bilo teško uloviti.

„Ako bizoni ne dođu, gotovo je s lovom ovde“, rekao je Hvil sebi, a početkom leta, dok je blede sunce mamilo biljke da cvetaju a tlo pod nogama postajalo sve čvršće, putovali su u širokom krugu, prečnika tridesetak kilometara, tražeći divljač;

ali i dalje nisu nalazili gotovo ništa. Čitava grupa bila je izgladnela, a Hvil je bio siguran da neće preživeti narednu zimu.

Tada je doneo odluku.

„Putujem na jug“, rekao je ostalima, „u toplije krajeve. Ako sad krenemo, možemo da stignemo tamo pre snegova.“ To je rekao da ih ohrabri, jer zapravo nije znao koliko će to putovanje trajati. „Proći ću kroz veliku šumu na istoku“, rekao je, „i stići na jug, gde je zemlja bogata a ljudi žive u pećinama. Ko će sa mnom?“

Bio je to hrabar potez, zasnovan na drevnim pričama i usmenim predanjima koja su predstavljala svu njegovu učestnost. Znanje iz geografije koje je do Hvila stiglo prenoseći se usmeno s kolena na koleno, bilo je prilično jednostavno. Daleko na severu, pričalo se – on nije znao koliko daleko – krajevi su sve hladniji i suroviji sve do samog ledenog zida, visokog kao pet ljudi, što se pruža preko tla od istoka ka zapadu. Taj ledeni zid nema ni početka ni kraja. Iza njega se ledeno prostranstvo, blistava belina, rasprostire ka severu, bez kraja: jer je ledena zemlja beskrajna. Daleko na zapadu nalazi se more koje, takođe, nema kraja. Na jugu leže tundra i guste šume, sve do mora tako širokog da se ne može preći. Stoga je put s tri strane presečen. Međutim, na jugoistoku se nalazi nešto primamljivije. Najpre treba mnogo dana putovati ka jugu, sve do visokog, ogromnog grebena, niz koji se može lako pešačiti još koji dan. Zatim, iza tog grebena, idući ka istoku, treba preći i druge, manje grebene, sve do ravnice što se postepeno spušta do ogromne šume, kuda vode putevi kojima se može bezbedno nastaviti dalje. Prolaskom kroz tu istočnu šumu moguće je zaobići južno more; a na kraju te šume pruža se velika stepa. Kad stigne do nje, mora opet krenuti ka jugu i putovati još mnogo dana, sve dok ne stigne do toplih krajeva iz priče, u kojima ljudi žive u pećinama.

„Tamo je mnogo toplije“, rekli su mu, „i povoljno za lov.“

Koliko god bile neodređene, sve te priče behu tačne. Jer Hvil se nalazio na mestu koje će se jednoga dana nazivati severom

Engleske. Daleko na severu, ledeni zid iz poslednjeg ledenog doba, visok oko šest metara, postepeno se povlačio i još uvek topio; do pre nekoliko vekova prekrivao je i mesto gde se sada nalazio njihov logor. Na zapadu je ležao Atlantski okean. Sa izuzetkom irskog ostrva, o kojem Hvil ništa nije znao, voda se prostirala sve do obale Severne Amerike, i niko je neće preći u narednih bezmalo devet hiljada godina. Na jugu se nalazio središnji deo južne Engleske sa smeđim nizijama, a još dalje široko ušće reke Rajne je, zajedno s drugim rekama, već nekoliko hiljada godina postepeno širilo mali moreuz koji se danas zove Lamanš. Na jugoistoku se, međutim, široki kopneni most sa Britanskog poluostrva spajao sa evroazijskim kontinentom. Tu se prostirala ogromna ravnica, šume isprekidane stepama, od istočne Britanije, čitave četiri hiljade kilometara, do snegom pokrivenih uralskih planina centralne Rusije.

Širom ove kopnene mase desetinama hiljada godina lutali su lovci severne hemisfere, odlazeći na jug kada bi se pojavilo novo ledeno doba, i ponovo na sever kad god bi se led povukao. Zbog tih migracija Hvilovi preci ostavili su svoj trag u mnogim državama: u ruskoj stepi, na Baltiku, u Iberiji i na Sredozemlju. Daleka sećanja na ta putovanja stigla su usmenim predanjem i do Hvila i sada su činila osnovu njegovog pogleda na svet. Dva veka ranije, njegovi preci dolutali su kroz ogromne istočne šume do Britanskog poluostrva i pratili divljač ka severnim oblastima u kojima se Hvil sada nalazio. Stoga će on, u svom hrabrom putovanju u toplije krajeve, gotovo dve i po hiljade kilometara ka jugu, krenuti njihovim stopama. Da je shvatio koliko je taj put dalek, možda nikad ne bi ni krenuo njime; ali nije. Znao je samo da topliji krajevi postoje i da je vreme da krene da ih traži.

Njegov plan je bio odvažan. Bio bi, takođe, i mudar – da nije bilo jedne fatalne greške koju Hvil nije mogao da predvidi, i koja je obesmislila čitav plan.

Međutim kada je, kasnije tog dana, Hvil upitao: „Ko će poći sa mnom?“, svi su ćutali. Lovili su tu već pokolenjima i uvek

uspevali nekako da prežive. Ko zna da li topliji krajevi zaista postoje, i kakvi bi opasni ljudi mogli živeti u njima? Koliko god da se trudio, Hvil nije uspeo da ubedi nikog da mu se pridruži; i tek nekoliko dana kasnije, posle mnogo svađa, Akun je smrknuta i ljuta krenula s njim.

Toplo sunce sijalo je s neba onog jutra kada su napustili ostale četiri porodice koje su tužno gledale za njima uverene da će, s kakvim god da se nedaćama oni sami suoče, Hvil i njegova žena i deca sigurno nastradati. Pet dana su pešačili ka jugu; putovanje je bilo jednostavno, jer je tlo bilo čvrsto i suvo; u svim pravcima, sve do horizonta se pružala smeđa tundra. Poneli su sa sobom manju količinu suvog mesa, nešto bobičastih plodova i šator koji su zajedno nosili Hvil i Akun. Putovali su sporim tempom da bi sačuvali snagu svoje dvoje dece, ali ipak su dnevno uspevali da pređu po dobrim petnaest kilometara, i Hvil beše zadovoljan. Koliko god bio sumoran, predeo je bio ispresecan potočićima, i Hvil je obično uspevao da ulovi ribu i nahrani svoju porodicu. Trećeg dana je čak ulovio zeca, pomoću svog tankog luka i strele s dugim vrhom od kremenja; a često je gledao u nebo, gde bi povremeno kretanje orla ili lunje moglo da nagovesti kakvu hranu na tlu. Malo su razgovarali; čak su i deca ćutala, naslućujući da će im biti potrebna sva snaga da prežive ovo putovanje.

Dečak je bio stamen momčić krupnih, zamišljenih očiju. Nije se naročito brzo kretao, ali je na licu imao izraz usredsređene odlučnosti. Hvil se nadao da će mu to biti dovoljno da istraje. Devojčica, Vata, beše mršava i žilava, poput mladog jelena, mislio je Hvil. Ona je izgledala krhkije, ali je Hvil podzrevao da je zapravo izdržljivija od brata.

Petog dana stigoše do svog prvog cilja: grebena.

Veličanstveno se uzdizao iznad tundre – ogromni prirodni beleg visok preko stotinu metara spuštao se širinom od tri stotine kilometara istočnom stranom Britanije, pre nego što zavije ka zapadu pružajući se još tri stotine dalje, i konačno ponovo

skrećući na jug, gde se završavao u moru. Nešto pre nego što uroni u more, taj krečnjački greben iz doba jure protezao se u središtu južne Britanije u široku krečnjačku zaravan, iz koje su se i drugi dugi grebeni prostirali u raznim pravcima poput pipaka kakvog džinovskog oktopoda. Tokom praistorijskog doba, pa čak i kasnije, ti grebeni su predstavljali glavne puteve kojima su ljudi putovali – ogromni prirodni drumovi koje je stvorila sama zemlja.

Pogled s grebena bio je tako veličanstven da se čak i Akun zadivljeno smešila. Videli su osamdesetak kilometara daleko. Kad su krenuli duž grebena, otkrili su da na njemu ima drveća i rastinja, te nisu morali da silaze niz njega da bi noću potražili zaklon. Međutim, dok su dani prolazili a mala porodica lutala sasvim sama, ponekad su padali u iskušenje da posustanu. Hvil je, međutim, bio odlučan. Smrknut, ćutljiv i ozbiljan, vodio ih je duž grebena, sve vreme nastojeći da zamisli južne krajeve, gde je vreme toplo a ulov dobar. U takvim trenucima pogledao bi u svoju decu i Akun, da se podseti kako je zbog njih krenuo na to neverovatno putovanje.

Akun: ona je bila pravo blago! Kad god bi je pogledao, Hvil bi osetio kako ga obuzima toplina. Kad su se upoznali bilo joj je dvanaest godina, i pripadala je drugoj grupi lotalica koja beše zašla u oblast gde su lovili Hvilovi ljudi. Takvi susreti behu retki i smatrali su se povodom za slavlje – a iznad svega, prilikom za nalaženje partnera: jer su ti prosti lovci iz vekovnog iskustva znali da svoju lozu treba da jačaju mešajući se s drugim grupama. On je bio vešt mladi lovac bez žene; ona je bila lepa, tek sazrela devojčica. Nije bilo potrebe čak ni za pregovaranjem; dve grupe su lovile zajedno i, za malu isplatu u strelama s vrhom od kremenca, njen otac ju je predao Hvilu.

Sada su joj bile dvadeset dve godine, ulazila je u zrelo životno doba, ali je izgledala bolje od većine ogrubelih žena njenih godina. Bila je svetlije puti od Hvila i imala je gustu grivu smeđe kose, koja sad beše spleljena od životinjske masti i zamršena

od nedavnih kiša; oči su joj bile neobične zelenkastosmeđe boje, a usne, često stisnute i napućene zbog hladnih vetrova, pune i putene. Još uvek je imala većinu zuba, a na licu joj se još nisu pojavile duboke bore od kojih koža podseća na ilovaču u ispucalom koritu praznog potoka u vreme suše.

Ono zbog čega se, međutim, smrknuti lovac nežno smešio kada bi je pogledao, bilo je Akunino telo. Bilo je glatkije od stamenih, kosmatih tela drugih žena koje je poznavao, a koža joj je imala svileni sjaj od kojeg bi mu srce brže zakucalo. Još uvek bi mu zastao dah kad bi pomislio na veličanstvene obline njenih grudi i zaobljeno snažno telo u punom cvetu zrelosti.

Leto u tundri imalo je svoje, prekratko ali blistavo, razdoblje od nepunih mesec dana toplog vremena; i u tom čudesnom dobu, Hvil i Akun silazili su do nekog od brojnih potoka što su tekli niz greben i kupali se zajedno u blistavoj, hladnoj vodi. Nakon toga, ona bi protezala svoje bujno telo na toplom suncu, a Hvil bi se potom, u nastupu radosti što je gleda i snage sopstvene muškosti, bacio na nju. Ona se smejala, dubokim, grlenim smehom koji kao da je izvirao iz same zemlje, i opušteno mu pružala svoje pune, sočne, putene usne.

Ona je odista bila pravo čudo! Nepogrešivim instinktom je pogađala gde se kriju najbolje bobice i orašasti plodovi; vešto je plela mreže za ribarenje. Hvil se nadao da bi mogli dobiti još jednog sina: ali ne u tundri, zarekao se: najpre će stići do toplih krajeva.

Dvadeset dana pošto su krenuli na put, Hvil i njegova porodica sišli su s grebena i krenuli ka istoku. Tu je zemljište bilo ravno i s više rastinja. Pored potoka rasle su šume; visoka trska i trava talasale su se na vetru. Hvil je sa zadovoljstvom opazio tu razliku; ali istočni vetar je snažno duvao i još uvek je bilo hladno.

Bio je u pravu kada je reč o deci. Vata beše veoma mršava; lice joj je bilo ispijeno a glava nagnuta napred; ali je uporno nastavljala dalje. Dečak je počeo da ga brine. Već tri dana je

hodaо sisajući palac – što je bio loš znak. Prethodnog dana je dva puta zastao, odbijajući da ide dalje. I Hvil i Akun su znali šta treba da rade: ako mu jednom popuste, dečak će prekinuti neophodan ritam njihovog putovanja. Nisu mu smeli dopustiti da misli da će ga oni čekati. I tako su ga ostavili da stoji i gleda kako mu se roditelji polako udaljavaju, sve dok nisu nestali u daljini. Na kraju se Vata okrenula i povukla ga za sobom, a kad ih je sin konačno sustigao, oči mu behu pune suza. Do kraja dana više nije hteo ni da pogleda roditelje. Međutim, ipak više nije zaostajao za njima.

Te noći su logorovali u šumi, a Hvil je u reci ulovio dve ribe. Akun je sedela nasuprot njemu, s druge strane vatre; dvoje dece beše se skupilo uz majku.

„Koliko još ima do šume?“, upitala je. Za dvadeset dana putovanja kojem se toliko protivila, nije postavljala takva pitanja. Čuvala je snagu da pomaže deci i bila im je zahvalna što ćute, mada je znala da je i to vid pobune. Možda je njeno pitanje sada značilo da je spremna da pokaže svoj bes, mislio je Hvil, ali joj je lice bilo bezizrazno. A on je ionako bio previše umoran da zbog toga brine.

„Još šest dana putovanja, mislim“, odgovorio je i zaspao.

Prošlo je pet dana. Stigli su do još jednog grebena i prešli ga. Trebalo je pregaziti mnoštvo potoka; zemlja je mestimično bila močvarna i pešačenje je bilo otežano. Ali Hvila su zadivile promene krajolika. Koliko god ravnica bila sumorna, u njoj je bilo daleko više rastinja nego u tundri na severu; i mada je i dalje bila pusta, divljači nije bilo tako malo. Deca su jedva i primetila promenu, jer je sada dečak bio suviše ošamućen da bi se bunio: više nije sisao palac; i on i Vata hodali su nesvesno, gledajući pravo ispred sebe kao u snu, dok je Akun išla pored njih svojim dostojanstvenim korakom. I dalje su držali ritam, ali im Hvil nije dopuštao da pređu više od petnaestak kilometara dnevno, želeći da sačuvaju poslednje rezerve snage.

„Uskoro ćete videti veliku šumu“, obećavao im je. Svakog dana je, da ih ohrabri, ponavljao ono što mu je otac pričao. „U njoj je mnogo vrsta drveća i mnogo divljači, neobičnih ptica i životinja koje nikad ranije niste videli. To je čudesno mesto.“ Deca bi ga slušala a zatim bi se belo zagledala pravo ispred sebe dok se Hvil molio boginji meseca, koja bdi nad lovcima, da je to što im on govori tačno.

Šestog dana dogodila se katastrofa o kakvoj lovac nije mogao ni da sanja.

Probudio se u zoru. Dan je bio vedar i prohladan. Umotani u krzna i sklupčani pored grmlja, Akun i deca su još uvek spavali. Hvil ustade, onjuši vazduh i zagleda se ka istoku, odakle se pomaljalo vodenasto sunce. Instinkt mu je odmah rekao da nešto nije u redu.

Ali šta? U prvi mah mu se učini da je to nešto u vazduhu, koji je delovao neobično lepljivo. Zatim je pomislio da je nevo-lja u nečem drugom i namrštio se. Konačno je čuo.

Bio je to najtiši mogući zvuk: tako slabašan da ga ne bi čuo niko osim veštog tragača poput Hvila, koji je, ako bi prislonio uvo uza zemlju, mogao da čuje jednog jedinog bafala na udaljenosti od pet kilometara. Ono što je sada čuo, i što ga je cele noći mučilo u snu, bilo je jedva čujno šumorenje, žuborenje negde na istoku. Prislonio je uho na tle i neko vreme ostao nepomičan. Bio je sasvim siguran; ponekad je zvuk bio jedva jači od šuštanja; ali su ga pratili drugi zvukovi krckanja i komešanja, kao da se neki veći predmeti međusobno sudaraju. Namrštio se. Šta god da su ti zvuci predstavljali, nisu poticali od životinja: čak ni krdo bizona ni divljih konja ne bi moglo da proizvede takvo podrhtavanje zemlje. Začudoeno je odmahnuo glavom.

Hvil potom ustade. „Vazduh“, promrmljao je. Svakako je i u vazduhu bilo nečeg čudnog. Tada je shvatio šta je to. Blagi povetarac donosio je miris soli.

Ali zašto vazduh miriše na so ako su blizu velike šume? I kakva je to čudna buka u daljini?

Probudio je Akun.

„Nešto nije u redu“, rekao joj je. „Moram da idem da vidim šta je to. Čekaj me ovde.“

Celog prepodneva je žustrim korakom putovao ka istoku. Do podneva je prešao dvadeset pet kilometara, i zvukovi su se pojačali. Više puta je čuo zvučno pucketanje, a žuborenje se pretvorilo u zlokobni huk. Međutim, kad je stigao do uzvišenja i popeo se na vrh, Hvil se skamenio od užasa.

Ispred njega, tamo gde je trebalo da se nalazi šuma, videla se samo voda.

To nije bio potok, ni reka, već beskrajna voda: more! A to more se kretalo, dok su ledene sante nošene talasima dokle god je pogled sezao, plovile mimo njega, ka jugu. Hvil nije mogao da veruje svojim očima.

Duž obale, komadi leda zadržavali su se pored rastinja, a manji talasi zapljuskivali su obalu. To je bilo šuštanje koje je čuo. Nešto dalje, tu i tamo još su se nazirali vrhovi drveća kako vire iz vode; a povremeno bi neki manji ledeni breg polomio stablo češući se o njega. Dakle, to je bilo ono čudno krckanje koje ga je zbunilo!

Pred Hvilovim očima nalazio se ulaz u veliku šumu za kojim je tragao; a tu je bilo i novo more, što se neumoljivo valjalo ka jugu, dubeci ogromni kanal i noseći pred sobom zemlju, stene i drveće.

Hvil je viđao kako reke nadolaze od leda u proleće, i ispravno zaključio da je na severu moralo doći do nekog novog, ogromnog otapanja koje je pokrenulo ovakvu bujicu. Kakav god bio uzrok, posledice su bile strašne. Šuma koju je Hvil trebalo da pređe sada je bila pod morem. Koliko je on znao, isto se moglo desiti i s dalekim istočnim ravnicama i toplom zemljom na jugu. Ko bi to mogao pogoditi? Ali jedno je bilo sigurno: on i njegova porodica neće moći da stignu do tamo. Ambiciozni plan njegovog velikog putovanja je propao; svi naponi kojima

su se izlagali bili su uzaludni. Istočne zemlje, ako su još uvek postojale, sada behu odsečene od njih.

U kratkom nastupu očajanja Hvil sede i zagleda se u prizor pred sobom, pokušavajući da se pribere. Imao je o mnogo čemu da razmišlja. Kada je ova katastrofa počela, zapitao se, i da li voda još raste? Jer, ako nastavi da raste, mogla bi da prepolovi i tlo na kojem on ostoji, možda čak i greben koji je napustio šest dana ranije. Ta pomisao ga je prestravila. Jer tada, mislio je, možda više ništa neće ostati. Možda je ovo kraj sveta.

Međutim, Hvil je ipak bio praktičan čovek. Ostao je tu gde se zatekao celog popodneva, a kada je sunce zalazilo pažljivo je osmotrio koliki je nivo vode. Pošto je to učinio, prebacio je svoja krzna preko ramena i sačekao zoru.

Cele noći lovac je razmišljao o velikim silama koje su mogle da izazovu takav potop; shvatao je da to moraju biti neki veoma moćni bogovi. S tugom je mislio o velikoj šumi punoj divljači koja je ležala pred njim, pod tamnom vodom. Iz nekih neobjašnjivih razloga, to ga je duboko dirnulo.

Ujutru nije primetio da je nivo vode porastao. Ali se ipak nije ni maknuo. Strpljivo je proveo tu još jedan dan i još jednu noć, pažljivo posmatrajući veliku poplavu. Do kraja dana zapazio je malu plimu, i uočio njene najniže i najviše tačke. Zatim je opet čitave noći presedeo budan pored obale, njušeći slani vazduh i u toj ogromnoj pustoši osluškujući šuštanje, pucketanje i ječanje postepenog gašenja ledenog doba.

Drugog jutra bio je zadovoljan onim što je video. Ako je voda i dalje rasla, to se dešavalo sasvim postepeno, i ukoliko posle ovog ne dođe do još jednog potopa, imao je bar dovoljno vremena da svoju porodicu odvede do uzvišenja na kojem će biti bezbedni. Ustao je i krenuo nazad do Akun. U svom upornom lovačkom mozgu, već je kovao nove planove.

Hvil je upravo prisustvovao nastanku Britanskog ostrva. Velika šuma koju je pokušao da pređe ležala je na mestu danas poznatom kao sprud Doger benk u Severnom moru. Tokom

kratkog razdoblja – od najverovatnije svega nekoliko naraštaja – ogromne ledene sante što su se otapale s ledenog pokrivača na Severnom polu prešle su kritičnu tačku i prelele se preko kopnene barijere na Severnom moru, preplavivši nisku ravnicu koja je Britaniju povezivala sa Evroazijom. Približno u isto vreme – ta hronologija je još uvek nejasna – kopneni most kod Doverskog tesnaca, koji je predstavljao krajnji jugoistočni krak još jednog velikog krečnjačkog grebena Britanije, takode je prekinut. Kopno preko kojeg su prelazili Hvilovi preci nestalo je, i tokom čitavog svog kratkog života on više nije živio na poluostrvu Evroazijskog kontinenta, već na novom ostrvu. Zahvaljujući toj arktičkoj poplavi nastala je Britanija, i tokom ostatka njene istorije njen narod će biti odvojen i spolja zaštićen surovim morem.

Stigavši do Akun, Hvil joj je u nekoliko reči objasnio šta se dogodilo.

„Pa da se vratimo?“, pitala je ona.

On odmahnu glavom. „Ne.“ Otišao je predaleko da bi se sad vratio, a osim toga, činilo mu se mogućim da dalje na jugu ima uzvišenja koja more još nije progutalo. Možda još uvek postoji način da pređu na drugu stranu.

„Krenućemo duž obale ka jugu“, rekao je. „Možda postoji još neki put preko mora.“

Akun ga besno pogleda. Hvil je znao da je ona na ivici da mu se suprotstavi. Vatine oči već behu upale, ali ga je dečak još više brinuo: sada nije bio ni umoran; bio je nekako čudno odsutan.

„On nas napušta“, reče jednostavno Akun.

Hvil je znao da je to istina. Dečakov duh beše već gotovo otišao; ako ga uskoro ne povrate, umreće. Hvilu nije bilo prvi put da vidi tako nešto.

Akun zagrlj decu. Ona su se ćutke pribijala uz nju, shvatajući šta se dešava, i tražeći utehu u majčinoj toplini i kiselkastom ali poznatom mirisu njenih krznjenih ogrtača. Hvilu je bilo žao dece, ali povratka nije bilo.

„Idemo dalje“, rekao je. Sada nije hteo da odustane.

Putovanje se činilo beskonačnim, a ni u jednom trenutku na istoku ne videše ništa osim uzburkane vode. Međutim, deset dana kasnije primetili su jednu promenu koja je Hvilu dala novu nadu. Izašli su iz tundre.

Naišli su na močvare i ogromne šume. Pojavila su se stabla kakva nikad ranije nisu videli: brestovi, jove, jasenovi i hrastovi, breze, pa čak i borovi. Ispitali su svako drvo ponaosob. S posebnom radoznalošću njuškali su bor, i opipavali lepljivu smesu što je curila iz njegove meke kore. Pored vode rasla je sočna trska i ogromno busenje guste zelene trave. Pojavila se i divljač; jednog jutra, dok je Hvil u potoku lovio ribu, deca su mu prišla i bez reči ga pvela stotinak koraka uzvodno. Tu su se, ispred njega na obali, dve duguljaste smeđe životinje svilenkastog krzna igrale na suncu. Putnici nikad ranije nisu videli dabrove, i prvi put posle više meseci radosno se nasmešise. Iste noći su, međutim, čuli još jedan novi zvuk – sablasno, jezivo zavijanje vukova u šumi – i uplašeno se šćućurili jedno uz drugo.

Neobičan paradoks, koji Hvil nikako nije mogao spoznati, bio je u tome što je upravo poplava koja ga je odsekla od kontinenta na jugu bila deo procesa koji mu je toplinu za kojom je tragao pružio tu, gde je već stigao. Dok se ledeni pokrivač na dalekom severu topio a nivo mora rastao, rasla je i temperatura Britanije, što će se nastaviti i u naredne četiri hiljade godina. Tundra iz koje je Hvil došao predstavljala je pojas koji se pomerio ka severu dok se led povlačio; i iz pokolenja u pokolenje, pet hiljada kilometara ka jugu, već je bivalo znatno toplije. Hvil je upravo ulazio u te toplije krajeve, a da nije ni morao da prođe kroz istočnu šumu. To su bili topli južni predeli novog Britanskog ostrva.

Uprkos tome, Hvil još uvek nije bio spreman da se odrekne potrage za bajkovitim zemljama na jugu; još uvek je verovao da one znače sigurnost.

Sledećeg dana je pogrešio. Nakon što su celog jutra pešačili, otkrio je da mu je dalji put ka jugu preprečila široka voda, na čijoj je suprotnoj strani video kopno. Budući opsednut traganjem za južnim zemljama, rekao je:

„Mislim da je to južno more.“

Međutim, Akun odmahnu glavom.

„Ja mislim da je to reka“, odgovori ona. I bila je u pravu. Jer upravo behu stigli do ušća reke Temze.

Dva dana su išli uzvodno i lako prešli reku, napravivši mali splav. Tada je Hvil opet poveo svoju malu grupu putnika ka jugoistoku.

„Ako postoji put preko reke“, kazao je, „mislim da će biti ovde.“

Da voda već nije bila odnela kopno koje je povezivalo Dover sa Francuskom, Hvil bi bio u pravu, a šest dana kasnije stigao je do visokih krečnjačkih litica jugoistočnog kraja ostrva.

Ovog puta su videli ono za čim su tragali: na horizontu su jasno štrčali obrisi visoke, sive obale evropskog kopna. Bilo je tu pred njima: ali nedokučivo. Hvil i Akun su čuteći stajali i gledali preko Lamanša. Tu, pred njihovim nogama, krečnjačke litice okomito su se spuštale s visine od šezdeset metara, a u njihovom dnu snažna bujica je zapljuskivala obalu.

„Ovog puta sam siguran...“, zausti on.

Akun klimnu glavom. Daleka obala bila je put do toplijih južnih krajeva; a uzburkana voda pod njom bila je razlog što oni do nje nikad neće stići. Litice koje su se dizale do neba očigledno su nekad bile deo tog velikog grebena što je vodio preko mora, ali ga je voda odnela putujući na jug i zapad ka Doverskom tesnacu.

„Mogli bismo da je predemo splavom...“, reče Hvil, mada je znao da je to nemoguće. Pobesnelo more bi svakako uništilo svaki splav koji bi on umeo da napravi; jer su upravo posmatrali jednu od najpogibelnijih voda u Evropi.

Njihov pohod je propao. Hvil je bio poražen. Sad je došlo vreme da Akun progovori.

„Ne možemo dalje na jug“, reče ona jednostavno. „A ne možemo ni da lovimo sami. Sad moramo da potražimo druge lovce.“

To je bila istina. Pa ipak... Hvil napući usne. Čak i u tom trenutku poraza, njegov um je užurbano tragao za novim rešenjima. Spustili su se niz istočnu obalu i uverili se da im na tom pravcu voda preseca put. Ali je li moguće da, na kraju krajeva, ipak postoji prelaz negde na zapadu? Mada nije imao razloga da tako misli, taj uporni čovek je čak i sada odbijao da se odrekne svih nada. A ako na zapadu ne pronađu nikakav kopneni prelaz, možda će pronaći još neku grupu lovaca. Konačno, bio je čvrsto rešen da potraži uzvišenje. Ako naiđe još jedna poplava, ko zna šta bi sve voda mogla progutati? Nije želeo da ostane u ravnici ako se more izlije; želeo je da bude u prilici da se skloni u planine.

„Pokušaćemo onda da idemo na zapad“, objavi on.

Narednih dvadeset dana neprestano su putovali ka zapadu duž krečnjačkih i kamenih litica, neprestano slušajući šum mora s leve strane. Drugog dana daleka obala sa suprotne strane spustila se daleko na horizontu, a do zalaska sunca je sasvim nestala. Nikada je više nisu videli. Gledajući ka kopnu, povremeno su viđali brda i grebene koji su se pružali paralelno s obalom.

Osnovne geografske činjenice praistorijske Britanije koje je Hvil otkrivao bile su prilično jednostavne i od tada su umnogome odredile britansku istoriju. Na severu su se nalazili led i planine; na jugu, more; a široku i plodnu zemlju između njih ogromna mreža planinskih grebena delila je na uzvišenja i nizije. Južna Britanija, po kojoj je Hvil sada putovao, sastojala se od tri glavna elementa – vode, aluvijalnog tla i krečnjaka – čiji grebeni behu obrasli drvećem; a na aluvijalnom tlu pod njima protezale su se ogromne tople šume i močvare.

Već nekoliko puta Akun ga je molila da zastanu na nekoliko dana i ulogore se. Ali on je bio odlučan.

„Ne još“, podsetio ju je. „Moramo da pronađemo druge lovce pre nego što se leto završi.“ I tako je nastavljao dalje.

Konačno su, međutim, primetili znake koji su ih ohrabрили; znake da su i drugi lovci nedavno prolazili tim putem. Dva puta su naišli na čistine među drvećem i ostatke zapaljene vatre. Jednom su našli i polomljen luk.

„Uskoro ćemo ih pronaći“, obećao im je Hvil.

Posle tri nedelje ugledali su prizor koji je potvrdio sve Hvilove strahove i odredio tok poslednje etape njihovog putovanja. To je bilo ušće ogromne reke koja je zadržavajućom snagom jurila ka njima sa zapada, bujica tako duboka i široka da je bilo jasno da sad moraju krenuti njenom obalom ka unutrašnjosti. Na tom mestu reka je tekla gotovo paralelno s obalom, i dok su pešačili uz nju, još uvek su videli niz litica nekoliko kilometara dalje ka jugu.

Kasnije tog dana Hvil je ugledao ono čega se plašio: sedam ili osam kilometara dalje ka jugu, niz litica beše prekinut. More ga je razbilo, stvarajući vododerinu, a zatim se izlilo u nju, preplavivši veliki deo nizije između morske obale i reke. Hvil je beznadežno posmatrao taj prizor.

„Vidiš“, objasnio je on Akun, „more je prošlo kroz litice. Preplavljuje sve. Ne samo da nam je preseklo put, već mislim da će možda srušiti sve litice i progutati čitavu zemlju. Zbog toga moramo potražiti uzvišenje.“

Hvil je bio u pravu. U narednim vekovima mora će ponovo provaljivati kroz litice, plaveći priobalje i razarajući kredu. Čitava krečnjačka obala južne Britanije nestaće pod talasima, a kilometri tla biće potopljeni. Velika reka Solent, na čijoj su obali upravo stajali, potpuno će se uliti u more, a sve što preostane od prvobitne krečnjačke obale Britanije biće jedan jedini komad romboidnog oblika na južnoj obali, nazvan Ostrvo Vajt.

„Ali prvo se moramo ulogoriti“, podsetila ga je Akun. „Deca ne mogu dalje.“

„Uskoro“, rekao je, ali je znao da je ona u pravu. Vata je sad hodala ne otvarajući oči. Dečak je tog jutra tri puta pao.

Sada ga Hvil uze u naručje i stavi sebi na ramena.

„Uskoro“, ponovio je.

Još uvek usmerena ka zapadu i zalazećem suncu, mala porodica krenula je ka unutrašnjosti, a Hvil počeo da traži pogodno mesto za logor.

Sledećeg dana otkrio je jezero.

Pažnju mu je najpre privuklo malo, nisko brdo nepunih deset kilometara od obale ka unutrašnjosti. Ličilo je na mesto pogodno za osmatranje, gde bi mogli da se ulogore bar na jednu noć. Kad su, međutim, stigli do tamo, Hvil se iznenadio i obradovao shvativši da se na putu ka brdu nalazi plitko jezero, široko oko osamsto metara. Na njegovom istočnom kraju, mali potok odlivao se ka moru. Obilazeći oko jezera, Hvil je otkrio da ga sa severa i zapada napajaju dve manje reke. Na severnoj strani se u dolini nalazila pusta močvara.

Jezero, zaklonjeno brdom, beše vrlo mirno; oko njega se širio slatki miris paprati, blata i vodene trske. Nad površinom vode letela je čaplja i čuli su se krici galebova. U zavetrini beše toplo. Hvilu nije dugo trebalo da napravi mali splav i pređe jezero.

S vrha brda pogledao je okolo, ka unutrašnjosti; sve do horizonta video je niz niskih šumovitih grebena. Okrenuo se ka Akun i pokazao joj.

„Tamo treba da idemo.“

Ostala su još dva meseca do kraja leta. Bilo je jasno da se tu moraju odmoriti i skupiti snagu.

„Ostaćemo ovde deset dana“, rekao je. „Onda ćemo krenuti dalje ka unutrašnjosti.“ Sa uzdahom olakšanja, Akun i deca siđoše niz padinu do obale plitkog jezera.

Jezero je zaista bilo čudesno i Hvil se oduševio otkrivši koliko je divljači u njegovoj blizini. Brdašce je grlilo vodu poput

zaštitničke ruke a oko nje su se rojile životinje kakve lovac nikad nije video: labudovi, čaplje, čak i jato pelikana gacali su po obali. Zemljište iza močvare beše tresetno i obraslo vresom, a jednog jutra po njemu je projurilo krdo divljih konja, nakon čega su nestali ka niskim šumovitim grebenima na severu. U rekama je Hvil lovio pastrmke i losose; jednog dana je čak prešao splavom reku Solent, stigao do pličaka pored mora i vratio se s rakovima i dagnjama koje su te večeri skuvali nad vatrom.

Deca su polako obnavljala snagu. Hvil se jednog jutra nasmešio zatekavši Vatu kako se s bratom juri pored plitkog jezera.

„Mogli bismo ovde da prezimimo“, reče Akun. „Ima hrane u izobilju.“ To je bila istina; mogli su da izgrade zimsko sklonište u zaklonu brda. Ali Hvil odmahnu glavom.

„Moramo da nastavimo dalje“, reče on. „Moramo da pronađemo uzvišenje.“

Ništa nije moglo da odagna njegov strah od jezive morske bujice.

„Ubićeš nas“, reče besno Akun. Ali se ipak pripremila da krene.

Kraj Hvilovog neverovatnog putovanja zapravo je bio bliži nego što je on mislio. Ali nije mu bilo suđeno da do kraja stigne sam.

Pre nego što je napustio jezero, Hvil je odlučio da bolje upozna kraj severno od njega, i tako je jednog jutra krenuo uz reku, ka prvom od niskih grebena koje je video s brda. Obale reke koja je polako tekla koritom širokim jedva desetak metara, behu tu i tamo šumovite. Rečne ptice uletale su u trsku i uzletale iz nje; duge vlati zelene rečne trave njihale su se pod vodom, a Hvil je tik ispod površine reke nazirao krupne smeđe ribe. Pešačio je uzvodno oko osam kilometara, kad je na svoje veliko iznenađenje gotovo zašao u logor.

Logor se nalazio na maloj čistini pored reke. Sastojao se od dve niske kolibe sazdane od blata, trske i granja. Kosi krovovi koliba behu pokriveni travom i činilo se da su iznikle iz